

การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาโรงเรียน
บ้านเหลื่อมพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31

School Management Based on Philosophy of Efficiency Economy: A Case Study of
Banluampittayasan School under the Secondary Educational Service Area Office 31

กังวาล ปัญญานิรมิต¹⁾ และ วัลลภา อารีรัตน์²⁾

Kangwan Panyaniramit¹⁾ and Wallapha Areeratana²⁾

¹⁾สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Department of Educational Administration, Faculty of Educational, Khon Kaen University

²⁾รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Associate Professor Department of Educational Administration, Faculty of Educational, Khon Kaen University

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านเหลื่อมพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 กลุ่มเป้าหมายในการให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียน รวมทั้งสิ้น 33 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบวิเคราะห์เอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตและอุปกรณ์บันทึกข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ บันทึกข้อมูลภาคสนามและการสังเกต และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อยืนยันความเชื่อถือได้ของข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลใช้พรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) และสรุปในรูปแบบพรรณนาแบบความเรียง

ผลการวิจัย

พบว่า 1) การบริหารวิชาการ มีการกำหนดนโยบาย การจัดทำหลักสูตร การจัดทำสื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปัญหาพบว่าครูขาดความรู้ความเข้าใจการใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลายและการทำวิจัยในชั้นเรียน และขาดสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะ คือ ควรพัฒนาความรู้อบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลและการพัฒนาผลงานวิจัยในชั้นเรียนของครูและควรจัดหาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยให้เพียงพอ 2) การบริหารงบประมาณ มีการวางแผนเงินงบประมาณด้วยโปร่งใสและความรอบคอบ การติดตามและการสรุปรายงานผลการใช้งบประมาณที่ถูกต้อง และนำผลมาพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสม ปัญหาพบว่า ครูขาดความรู้ในการ เขียนแผนงบประมาณและโรงเรียนขาดการระดมทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพ

การศึกษาอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูเรื่องการเขียนแผนงบประมาณ และควรมีการระดมทรัพยากรทางการศึกษาให้ต่อเนื่องและหลากหลาย 3) การบริหารงานบุคคล มีการพัฒนาบุคลากรด้วยการศึกษาดูงาน การอบรม และการจัดกิจกรรมส่งเสริมสร้างขวัญและกำลังใจเพื่อพัฒนาครูหรือบุคคลต้นแบบตามวิธีแห่งความพอเพียง ปัญหา พบว่าครูขาดตัวอย่างครูต้นแบบและความรู้ความเข้าใจที่จะใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตน และโรงเรียนขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานบุคลากรต้นแบบ ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดอบรมหรือนำบุคลากรศึกษาดูงานบุคคลและโรงเรียนต้นแบบ และจัดทำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน และควรร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกจัดนิทรรศการ การประชุม และการเสนอผลงานอย่างต่อเนื่อง 4) การบริหารทั่วไป มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนในการจัดการศึกษาและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะชีวิต ปัญหา พบว่าอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมขาดการดูแลอย่างทั่วถึง ข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นขาดการสำรวจและรวบรวมร่วมกับชุมชน และการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนขาดการเผยแพร่ไปยังผู้ปกครองและชุมชนอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะ คือ ควรวางแผนดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมโดยมอบหมายให้นักการภารโรงและลูกจ้างดำเนินการร่วมกันกับครูที่ปรึกษาและนักเรียน ควรมีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นและจัดเก็บในห้องสมุด และควรจัดทำจดหมายข่าว วารสารเพื่อเผยแพร่กิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการสถานศึกษา / หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

This research aimed at studying the current condition, problems and suggestions of school management based on the philosophy of sufficiency economy at Banluampittayasan School under the Secondary Educational Service Area Office 31. Sampling group of informants consisted of 33 persons including administrators, teachers, school committee, parent and students. Study tools included a document analysis form, interview form, observation form, and data recorder. Data collection was made through document study, interview, field data recording and observation. Triangulation method was used for reality of data. Data was analyzed using descriptive analysis method before summarizing in the format of descriptive essay. Research findings were as follows; 1) Academic administration: There were a policy making, curriculum creation, providing media and learning resource, measurement and evaluation, and network formation and knowledge sharing in accordance with the philosophy of sufficiency economy. The problems included teachers had not enough knowledge and understanding in using various measurement and evaluation tools, conducting classroom research, as well as information technology media for learning were not enough. The suggestions included teachers should participated in the workshops of developing their knowledge on creating measurement and evaluation tools and classroom research. The up-to-date information technology media should be sufficiently provided. 2) Budget administration: The budget plan was clearly and prudently organized leading to the effective monitoring and accurate summary report. The result was also brought to appropriate improvement and further development. The problems included teachers had not enough knowledge in creating the budget plan and school could not hold the fundraising for continuous development of education quality. The suggestions included the workshops of educating teachers on creating the budget plan should be provided. There should be the

continuous and various resources mobilizations for education. 3) Personnel Administration: Personnel were promoted to join the study visit, training, and events of building morale in order to develop teachers or the role models according to the sufficient way. The problems included there was no role models for teachers, as well as the knowledge and understanding in doing so. School did not provide events of promoting and distributing the work of role models. The suggestions included there should be a training or study visit for personnel to experience the role models or outstanding schools. What they learned should be summarized in text. School should join working with community and external sectors on organizing the exhibitions, conferences, and work presentations continuously. 4) General Administration: There were the development of physical surroundings, conservation of learning sources and local wisdoms, promotion of community's cooperation in educational management, and activity management for developing desired characteristics and life skills of students. The problems included the maintenance was not cover the building and all area of the school. Survey and collection of information about learning sources and local wisdoms were hardly made and without the community's cooperation. School's events were not continuously announced and publicized to parent and community. The suggestions included the maintenance plan for the building and surroundings should be made by assigning this task to janitors and temporary workers including the cooperation of teachers and students. Survey of local learning sources should be made and this information should be kept in the library. School should issue the newsletter for publicizing its events.

Keywords: School Management Philosophy of Efficiency Economy

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9-11 ได้วางหลักการพัฒนาประเทศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยให้ความสำคัญกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่มุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายส่งเสริมให้มีการบริหารจัดการศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา (พ.ศ. 2550-2554) ผลการดำเนินงานพบว่ามีความก้าวหน้าของโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่ามีจำนวนน้อย [10]

การดำเนินงานเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษามีแนวทางที่สำคัญ

ทั้งการกำหนดนโยบาย การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและความร่วมมืออันดีระหว่างชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน สอดคล้องผลการวิจัยของเสาวลักษณ์ มาพร [12] พบว่าความพร้อมในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำได้ 3 ด้าน คือ 1) การบริหารสถานศึกษา ต้องนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการสร้างวัฒนธรรมในองค์กร 2) การจัดการเรียนการสอนควรนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในหลักสูตรที่เน้นความเป็นท้องถิ่น กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่หน่วยการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมนักเรียนตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียน [9] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 [14] ได้จัดทำกลยุทธ์

สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ว่า ปลุกฝังคุณธรรมความสำนึกในความเป็นชาติไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการประกาศเป็นนโยบายในการดำเนินงานเพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านเหลื่อมพิทยาสรรพ์ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบริหารจัดการสถานศึกษาในด้านต่างๆ เช่น มีการบูรณาการในหลักสูตรสถานศึกษาและแผนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนรู้จักความพอเพียง เป็นคนดีคู่คุณธรรม มีการใช้หลักความพอประมาณมาบริหารจัดการงบประมาณด้วยวางแผนอย่างระมัดระวังคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน มีการนำหลักความมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวใช้ในการบริหารจัดการด้านการบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมให้พร้อมใช้อยู่เสมอ ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จของโรงเรียน อาทิเช่น ได้รับป้ายเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ปีการศึกษา 2554 รางวัลโรงเรียนพระราชทาน ปีการศึกษา 2552 และโรงเรียนต้นแบบ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน ปีการศึกษา 2549 เป็นต้น [4]

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงตระหนักที่จะศึกษาปรากฏการณ์ ปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการสถานศึกษา 4 ด้าน คือ 1) การบริหารวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคลากร และ 4) การบริหารงานทั่วไป เพื่อสรุปเป็นแนวทางการดำเนินงานและเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาในการใช้เป็นแนวสำหรับการวางแผนเพื่อขับเคลื่อนการประยุกต์หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปรากฏการณ์การบริหารจัดการสถานศึกษาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะการบริหารจัดการสถานศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยดำเนินการดังนี้

1. การเลือกกรณีศึกษา ผู้วิจัยได้คัดเลือกสถานศึกษาที่เป็นกรณีศึกษา โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียนบ้านเหลื่อมพิทยาสรรพ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31 ซึ่งผู้วิจัยมีเกณฑ์และเหตุผลในการเลือกกรณีศึกษา คือ ได้รับคัดเลือกเป็นสถานศึกษาพอเพียงตั้งแต่ปีการศึกษา 2552 มีผลดำเนินงานจนประสบความสำเร็จ เช่น เป็นโรงเรียนต้นแบบโรงเรียนในฝัน โรงเรียนรางวัลพระราชทาน (มัธยมศึกษาตอนกลาง) โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนแกนนำการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และโรงเรียนโครงการสวนพฤกษศาสตร์ เป็นต้น

2. กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน 2) ครู จำนวน 15 คน ได้แก่ หัวหน้ากลุ่มงาน 4 คน ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ 8 คน หัวหน้างานกิจการนักเรียน และครูที่ปรึกษา 3 คน 3) คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 3 คน 4) ผู้ปกครอง จำนวน 6 คน 5) นักเรียน จำนวน 6 คน รวมกลุ่มเป้าหมายในการให้ข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 33 คน

3. ปรากฏการณ์ที่ศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความพอประมาณ ความมีเหตุผล ความมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว เงื่อนไขความรู้ เงื่อนไขคุณธรรม ในการบริหารจัดการสถานศึกษา 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารทั่วไป

4. ระยะเวลาในการศึกษา เริ่มตั้งแต่ เดือน ตุลาคม 2555 มีนาคม 2556 รวมทั้งสิ้น 6 เดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร ใช้ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียน เช่น รายงานการประเมินตนเอง (SAR) รายงานการประเมินคุณภาพภายนอก (สมศ.) ภาพถ่ายกิจกรรม เป็นต้น

2. แบบสัมภาษณ์ มี 5 ชุด คือ ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหารและครูหัวหน้ากลุ่มงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษา ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์สำหรับครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรกลุ่มสาระฯ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่หน่วยการเรียนรู้และการจัดเรียนการสอน ชุดที่ 3 แบบสัมภาษณ์สำหรับครูหัวหน้ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนครูที่ปรึกษาและครูแนะแนว เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจัดกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของนักเรียน ชุดที่ 4 แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียน และการดำเนินชีวิตของนักเรียน ชุดที่ 5 แบบสัมภาษณ์สำหรับนักเรียนเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนการสอน ความเข้าใจและการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3. แบบสังเกต ใช้สำหรับเก็บข้อมูลภาคสนามของผู้วิจัย สังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน เช่น กิจกรรมวันไหว้ครู กิจกรรมถวายเทียนพรรษา กิจกรรมลอยกระทง รวมทั้งกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบวิเคราะห์เอกสาร ซึ่งเป็นข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การบันทึกเสียงและการบันทึกภาพ เพื่อเป็นการยืนยันและการให้รายละเอียดเพิ่มเติมจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้สอดคล้องตามแนวคิดการวิจัย

2. นำข้อมูลภาคสนามทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ในแต่ละด้านตามกรอบแนวคิดการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาแบบความเรียง

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 การบริหารวิชาการพบว่า มีการกำหนดนโยบาย การจัดทำหลักสูตร การจัดทำสื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปัญหา พบว่าครูขาดความรู้ความเข้าใจการใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลายและการทำวิจัยในชั้นเรียน และขาดสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ ข้อเสนอแนะ คือ ควรพัฒนาความรู้อบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลและการพัฒนาผลงานวิจัยในชั้นเรียนของครู และควรจัดหาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยให้เพียงพอ

1.2 การบริหารงบประมาณ พบว่า มีการวางแผนเงินงบประมาณด้วยโปร่งใสและครอบคลุม การติดตามและการสรุปรายงานผลการใช้งบประมาณที่ถูกต้อง และนำผลมาพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสม ปัญหาพบว่า ครูขาดความรู้ในการเขียนแผนงบประมาณและโรงเรียนขาดการระดมทุนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่ครูเรื่องการเขียนแผนงบประมาณ และควรมีการระดมทรัพยากรทางการศึกษาให้ต่อเนื่องและหลากหลาย

1.3 การบริหารงานบุคคล พบว่า มีการพัฒนาบุคลากรด้วยการศึกษาดูงาน การอบรมและการจัดกิจกรรมส่งเสริมสร้างขวัญและกำลังใจเพื่อพัฒนาครูหรือบุคคลต้นแบบตามวิถีแห่งความพอเพียง ปัญหา พบว่าครูขาดตัวอย่างครูต้นแบบและความรู้ความเข้าใจที่จะใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติตน และโรงเรียนขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานบุคลากรต้นแบบ ข้อเสนอแนะ คือ ควรจัดอบรม หรือนำบุคลากรศึกษาดูงานบุคคลและโรงเรียนต้นแบบ และจัดทำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงาน และควรร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกจัดนิทรรศการ การประชุม และการเสนอผลงานอย่างต่อเนื่อง

1.4 การบริหารทั่วไปพบว่า มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การอนุรักษ์แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนในการจัดการศึกษาและการจัดกิจกรรม

พัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ และทักษะชีวิต ปัญหา พบว่าอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมขาดการดูแลอย่างทั่วถึง ข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นขาดการสำรวจและรวบรวมร่วมกับชุมชน และการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียนขาดการเผยแพร่ไปยังผู้ปกครองและชุมชนอย่างต่อเนื่อง ข้อเสนอแนะ คือ ควรวางแผนดูแลอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมโดยมอบหมายให้นักการภารโรงและลูกจ้างดำเนินการร่วมกันกับครูที่ปรึกษาและนักเรียน ควรมีการสำรวจแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นและจัดเก็บในห้องสมุด และควรจัดทำจดหมายข่าว วารสารเพื่อเผยแพร่กิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2. อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอนำเสนอการอภิปรายการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามขอบข่ายการบริหารทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

2.1 การบริหารวิชาการ มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากำหนดเป็นนโยบายในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาต้องมีสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดทั้งด้านความรู้ กระบวนการและคุณธรรม เจตคติ ค่านิยมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งควรมีการกำหนดหน่วยการเรียนรู้ร่วมกันในหลักสูตร และพัฒนาหลักสูตรที่บูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่สาระการเรียนรู้เป็นฉบับสมบูรณ์ [3] ครูควรใช้การวัดและประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงและการประเมินผลการเรียนรู้ต้องหลากหลายเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น [1] ส่วนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีจุดเน้นสำคัญการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ และการพัฒนาครูไปสู่การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในการสอน ตลอดจนสร้างเครือข่ายคุณธรรมของบ้าน วัด โรงเรียน ให้เกิดความร่วมมือทุกภาคส่วน

2.2 การบริหารงบประมาณ โรงเรียนบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการวางแผนเงินงบประมาณ สถานศึกษาต้องมีการวางแผนงบประมาณโดยใช้แผนเป็นเครื่องมือในการควบคุมการใช้งบประมาณและผู้บริหารสถานศึกษา

ต้องเห็นความสำคัญของการวางแผนงบประมาณว่าเป็นการสร้างระบบที่จะก่อให้เกิดความมั่นใจว่าทรัพยากรถูกจัดสรรให้กับกิจกรรมที่สำคัญ สร้อยยสันต์ ศรีคำแหง [11] ซึ่งการวางแผนเป็นกระบวนการแปลงกลยุทธ์ให้เป็นแผนปฏิบัติการ ช่วยให้หน่วยงานสามารถเตรียมรับสถานการณ์ และการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพกับปัจจุบันที่รวดเร็วและสลับซับซ้อนมากขึ้น [6] ทั้งนี้จำเป็นต้องติดตามรายงานผลที่เป็นจริงและนำผลมาพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้นและโรงเรียนควรสร้างความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกในการสนับสนุนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาสถานศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 การบริหารงานบุคคล การพัฒนาบุคลากรด้วยการศึกษาดูงานการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการส่งเสริมครูและบุคลากรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง คือ การมีวินัยในการใช้จ่าย การประหยัดอดออม การพึ่งตนเอง การรู้จักช่วยเหลือสังคมหรือชุมชน โดยเน้นให้บุคลากรในสถานศึกษามีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ฟุ้งเฟ้อ [5] มีการประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติให้ปรากฏแก่สาธารณชนทั่วไปและควรส่งเสริมบุคลากรให้ทำความเข้าใจถึงหลักเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาจากภายในสู่ภายนอกที่มุ่งเอาชนะกิเลสที่มีอยู่ในใจ คือความโลภ ความโกรธ ความหลง เน้นปัญหาที่แท้จริงในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น แก้ไขปัญหาด้วยสติปัญญา [7]

2.4 การบริหารทั่วไป มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพโดยยึดหลักการพึ่งตนเองและการมีส่วนร่วม ซึ่งครูต้องจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ควรพัฒนาให้มีความปลอดภัยและต้องมีการบำรุงรักษาซ่อมแซมอยู่เสมอ [2] และโรงเรียนควรชี้แจงข่าวสารความเคลื่อนไหวให้ผู้ปกครองทราบเป็นระยะเพื่อให้ผู้ปกครองได้รับทราบถึงศักยภาพของโรงเรียน และรับรู้ข่าวสารของโรงเรียนด้วยตนเอง ยังทำให้ผู้ปกครอง มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับโรงเรียนยิ่งขึ้น [13]

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้าไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งการสอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับกลุ่มสาระต่าง ๆ ทุกชั้นเรียน และจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนต้นแบบสถานศึกษาพอเพียง

1.2 ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติมให้หลากหลาย เพื่อสร้างทักษะภูมิคุ้มกันที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของที่หลากหลายตามความสนใจของนักเรียน

1.3 ควรระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา นำมาดำเนินงานพัฒนาอาคารสถานที่ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น และให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมพัฒนาตามความพอประมาณและศักยภาพของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) เพื่อหารูปแบบที่เหมาะสมสอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูปการศึกษา และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

2.2 ควรมีพัฒนาการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน โดยส่งเสริมให้ครูมีงานวิจัยทำวิจัยในชั้นเรียนมากขึ้นเพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา และเป็นแนวทางการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมกับศักยภาพผู้เรียนสภาพชุมชน และบริบทสังคม

เอกสารอ้างอิง

- [1] จารุวรรณ พูลฤทธิ. การสร้างหลักสูตรเกษตรผสมผสานตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการสำหรับนักเรียนโรงเรียนบ้านหัวลำ จังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2551
- [2] จิตติมา ธมชยากร. การบริหารทั่วไปของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองตะกั่วป่า จังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. 2553
- [3] ธนธรรม มีทอง. การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านร่องแซง. รายงานการอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2552.
- [4] บ้านเหลื่อมพิทยาสรรพ์, โรงเรียน. รายงานประเมินตนเองโรงเรียนบ้านเหลื่อมพิทยาสรรพ์. 2554
- [5] ปรียานุช พิณสุรารุช. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดการศึกษา. เอกสารประกอบบรรยาย.โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง. สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. 2549.
- [6] พรสกุล เขตจำนนท์. การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 4 รายงานการอิสระปริญญาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2553.
- [7] พระมหาประทีป พรหมสิทธิ์. การศึกษาวิเคราะห์เชิงปรัชญาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2551.

- [8] พิมพ์ภา ธรรมสิทธิ์. การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: การทดสอบโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2552.
- [9] ลัดดา ศิลาน้อย และคณะ. คู่มือการพัฒนาสาระการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2552.
- [10] วรินทรา บุญชัย. เครือข่ายเรียนรู้สู่สถานพอเพียง. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล. 2552.
- [11] สร้อยยลันต์ ศรีคำแหง. การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. 2553.
- [12] เสาวลักษณ์ มาพร. ความพร้อมในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2551.
- [13] สุดาวลัย ลีลากุลศล. ความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน อนุบาลเอกชน เขตบางพลัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. 2548.
- [14] สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2555 - 2558. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 31. 2555.